

„...co pro jednoho je potravou,
pro jiného je jedem.“

Lukrecius

Celiakie

---

1. Co je to celiakie?

Celiakie neboli celiakální sprue, glutenová enteropatie, je chronické, celoživotní střevní onemocnění, charakterizované trvalou nesnášenlivostí (intolerancí) lepku (glutenu). Jedná se o vrozené onemocnění postihující celý organizmus. Toto onemocnění se vyskytuje u osob s genetickou predispozicí a projevuje se u nich v době konzumace lepku, často také vlivem infekcí, stresu nebo v těhotenství. Celiakie může propuknout v každém věku.

2. Znamená syndrom poruchy vstřebávání totéž co celiakie?

Ne.

Syndrom poruchy vstřebávání se projevuje:

zvracením, dlouhodobým průjmem, nízkým váhovým přírůstkem nebo naopak úbytkem, u malých dětí malým růstem a sekundární anémií (chudokrevností), nedostatkem železa, vápníku, sníženou koncentrací bílkoviny, cholesterolu, nedostatkem vitamínů atd.

Příčiny tohoto onemocnění jsou velmi různé:

- vrozené (např. mukoviscidóza, vrozený neúplný vývoj střevních klků, nedostatek enzymů, některá jaterní onemocnění atd.),
- získané (parazitární onemocnění např. lambliaza; bakteriální, např. salmonelóza; po antibiotické léčbě některými antibiotiky; po resekci (operační odstranění) střeva atd.).

Celiakie patří k onemocněním, které se může projevit syndromem poruchy vstřebávání.

O diagnóze, po předchozím vyšetření, rozhoduje lékař. Lékař také rozhoduje o době a nezbytnosti léčby bezlepkovou dietou. V případě celiakie je léčba nezbytná po celý život, na rozdíl od jiných, výše uvedených onemocnění s přechodnou nesnášenlivostí lepku, kdy jde o léčbu dočasnou.

CHARAKTERISTIKA PŘÍČIN VEDOUCÍCH KE GLUTENOZÁVISLOSTI A PŘECITLIVĚLOSTI NA GLUTEN

Vlastnost	Vrozená	Získaná
Příčina	celiakie	enteropatie potravinové alergie infekce: parazitární, bakteriální, virové, léčba antibiotiky atd.
Věk prvních projevů	kdykoli	kdykoli
Projevy syndromu poruchy vstřebávání	u 20-30 % nemocných	u většiny nemocných
Specifické autoprotilátky	přítomnost v krevním séru	nejsou
Léčba bezlepkovou dietou	po celý život	přechodně
Léčba bez bezlepkové diety	multiorgánové komplikace	bez multiorgánových komplikací

3. Je celiakie a alergie na lepek totéž onemocnění?

Ne.

Jedná se o různá onemocnění, která se liší odlišnými procesy probíhajícími v organismu vlivem působení lepku a někdy požívané bezlepkové diety.

V případě alergie na lepek, obdobně jako tomu je u jiných potravinových alergií, jsou projevy onemocnění nejintenzivnější v prvních letech života. U většiny nemocných projevy mizí ve školním věku.

ZAPAMATUJTE SI

V případě alergie je léčba bezlepkovou dietou obvykle přechodná, na rozdíl od celiakie, u které je třeba dietu dodržovat po celý život.

4. Co je to gluten?

Gluten, neboli lepek, je bílkovina rozpustná v alkoholu, nerozpustná ve vodě. Nachází se v pšenici (gliadin), v žitě (sekalin), v ječmeni (hordein) a v ovse (avenin). Toxicita výše uvedených bílkovin se liší, přičemž nejvyšší toxicitu má gliadin, pak sekalin, hordein a avenin. Toxicita závisí na složení aminokyselin v základní struktuře bílkoviny, které neovlivňují technologické procesy, jako je denaturace a částečná hydrolýza.

Z toho důvodu u celiakie je toxické nejen zrno, ale i výrobky z obilovin.

5. Co se děje v případě, že osoba s celiakií jí potraviny obsahující lepek?

U osob s genetickou predispozicí (HLA – DQ₂) někdy vlivem takových faktorů jako jsou virové a bakteriální infekce zažívacího traktu; antibiotická léčba; dlouhodobý stres; těhotenství a chirurgické zákroky dochází vlivem konzumace lepku k imunitním poruchám a zánětlivým změnám ve střevě. Výsledkem tohoto působení je zánik střevních klků, stimulace imunitního systému a tvorba protilátek (tzv. serologických markerů celiakie).

Zánik střevních klků (jsou to výchlípky střevní sliznice, které zvětšují trávicí plochu a umožňují vstřebávání živin) je příčinou nedostatečné výživy, která vede k:

- chudokrevnosti (anemii) z nedostatku železa nebo kyseliny listové,
- nedostatku vitaminů A, E, K, D₃,
- druhotné křivici (sekundární rachitis),
- osteoporóze (prořídnutí kostí),
- otokům z nedostatků bílkovin.

Snížená hladina enzymů trávicích cukry vede k poruše vstřebávání cukrů, následně k jejich zvýšené fermentaci pomocí střevních bakterií, což se projeví nadýmáním, bolestmi břicha, řídkými a kyselými stolicemi.

Celiakie

SCHÉMA ZMĚN VE STŘEVĚ VLIVEM GLUTENU A FAKTORŮ OVLIVŇUJÍCÍCH PROPUKNUTÍ CELIAKIE

